

<b>Styrelsen</b>	<b>2024-02-22</b>
<b>Handling nr</b>	<b>7.2</b>
<b>Handläggare</b>	<b>Sara Frank</b>
<b>Daterad</b>	<b>2024-01-30</b>
<b>Reviderad</b>	

**Till  
Styrelsen för Västtrafik AB**

## **Ekonomiskt utfall för verksamhetsåret 2023**

I bifogad handling presenteras ekonomiskt utfall för perioden 1 januari - 31 december 2023 för Västtrafik AB.

### **FÖRSLAG TILL BESLUT**

Med anledning av ovanstående föreslås styrelsen besluta  
att notera ekonomiskt utfall för verksamhetsåret 2023 till protokollet.

Skövde dag som ovan

Lars Backström



# **Årsredovisning 2023**

## **Västtrafik AB**

# Innehållsförteckning

<b>1</b>	<b>Sammanfattning .....</b>	<b>3</b>
<b>1.1</b>	<b>Viktigaste händelserna under perioden .....</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>Verksamhet .....</b>	<b>3</b>
<b>2.1</b>	<b>Mål från regionfullmäktiges budget .....</b>	<b>3</b>
2.1.1	Prioriterat mål/Mål: Knyta samman Västra Götaland - med hållbara resor och förbättrad tillgänglighet .....	3
2.1.1.1	Fokusområde: Återstart för kollektivtrafiken .....	3
2.1.2	Prioriterat mål/Mål: Vara föregångare - VGR:s eget arbete ska ligga i framkant .....	4
2.1.2.1	Fokusområde: Öka takten i "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om" ...	4
<b>2.2</b>	<b>Trafikförsörjningsprogrammet .....</b>	<b>4</b>
<b>2.3</b>	<b>Regiongemensamt .....</b>	<b>8</b>
2.3.1	Miljö .....	8
2.3.2	Social hållbarhet .....	8
2.3.3	Inköp .....	9
2.3.4	Säkerhet och beredskap .....	9
2.3.5	Intern kontroll .....	10
2.3.6	Uppföljning av verksamhet som lämnat över till privata utförare .....	10
<b>3</b>	<b>Medarbetare .....</b>	<b>10</b>
<b>3.1</b>	<b>Mål från regionfullmäktiges budget .....</b>	<b>10</b>
3.1.1	Prioriterat mål/Mål: Skapa attraktiva arbetsplatser och förbättra möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling .....	10
3.1.1.1	Fokusområde: Låta lönesättningen präglas av större flexibilitet, där hänsyn tas till marknadssituationen och kompetensbehov samtidigt som budget ska hållas .....	11
3.1.2	Prioriterat mål/Mål: Säkra behovet av återhämtning och avlastning samtidigt som köer betas av .....	11
<b>3.2</b>	<b>Arbete mot kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier .....</b>	<b>11</b>
<b>3.3</b>	<b>Personalvolym och personalstruktur .....</b>	<b>12</b>
<b>3.4</b>	<b>Arbetsmiljö .....</b>	<b>12</b>
<b>3.5</b>	<b>Företagshälsovård .....</b>	<b>13</b>
<b>4</b>	<b>Ekonomi .....</b>	<b>13</b>
<b>4.1</b>	<b>Resultat .....</b>	<b>13</b>
4.1.1	Verksamhetens intäkter .....	15
4.1.2	Verksamhetens kostnader .....	15
<b>4.2</b>	<b>Investeringar .....</b>	<b>15</b>
<b>4.3</b>	<b>Eget kapital och obeskattade reserver .....</b>	<b>16</b>

# 1 Sammanfattning

## 1.1 Viktigaste händelserna under perioden

Västtrafik redovisar ett resultat före driftsbidrag för 2023 motsvarande -5 975 mnkr. Det innebär ett utfall i linje med budget. Verksamhetsmässigt resultat före avsättning till obeskattade reserver uppgick för helåret till en positiv avvikelse mot budget med ca +256 mnkr. Västtrafiks biljettintäkter fortsätter utvecklas bra och avviker positivt mot budget (+103 mnkr). Kostnadsmassan avviker även den positivt med + 60 mnkr. Trafikkostnaderna är i stort sett i linje med budget trots de konjunkturpåverkande effekter som finns. Övriga intäkter samt övriga kostnadsslag avviker positivt och mildrar den negativa indexeffekten under perioden.

Det övergripande målet om att andelen hållbara resor (kollektivtrafik, cykel och gång) ska öka, är satt till 40 % år 2025. Under 2023 har det gjorts 322 miljoner resor med Västtrafik (exkl. sjuk- och färdtjänstresor) vilket är en ökning med 8 % jämfört med samma period 2022. I början av året låg resandet på ungefär 85 % av 2019 års resor och i slutet av december nådde det upp till 92 %. Ackumulerat ligger resandet på 91 % av 2019 års nivå. Den positiva utvecklingen gäller för alla trafikslag, men tåg är det trafikslag där resandet ligger strax över 2019 års nivåer.

## 2 Verksamhet

### 2.1 Mål från regionfullmäktiges budget

#### 2.1.1 Prioriterat mål/Mål: Knyta samman Västra Götaland - med hållbara resor och förbättrad tillgänglighet

Ett fokusområde för att öka resandet och marknadsandelen för hållbart resande är att fortsätta arbeta för resenärernas vilja, förtroende och trygghet att resa tillsammans. Men också förbättra och utveckla resmöjligheter och trafikinformation. Flera kampanjer för att driva beteendeförändring, satsningar på fler turer med mera har genomförts. Skapa ekonomiskt utrymme för att finansiera fortsatta satsningar för ökat hållbart resande främst genom fortsatt intäktssäkring har under året haft ett särskilt fokus. Bland annat genom åtgärder för att reducera fuskåkningen.

Ett ytterligare fokusområde handlar om samhällsutveckling och att påverka samhällsplaneringen mot ett hållbart resande. Att anpassa och utveckla erbjudandet mot att leverera på en större del av människors resbehov och därmed verka för ett väl fungerande hållbart mobilitetssystem. Där har det under året bland annat startats upp tester inom dynamisk kollektivtrafik.

##### 2.1.1.1 Fokusområde: Återstart för kollektivtrafiken

Den omställning som pandemin medförde innebär ett fönster för långsiktiga förändringar till hållbart resande. Det finns möjlighet till omstart för kollektivtrafiken och Västtrafik bedriver en bred palett av åtgärder för att driva

beteendeförändring. Det handlar om att driva på och underlätta för mer hållbara resval genom informations- och beteendepåverkande projekt som stimulerar till bland annat ökad cykling och samåkning. Ett löpande arbete som sker i samverkan med kommuner och företag. Det handlar också om att utveckla erbjudandet mot att leverera på en större del av människors resbehov och verka för utvecklingen av ett väl fungerande hållbart mobilitetssystem. Arbetet drivs genom en särskild satsning på mobilitet. Dynamisk kollektivtrafik samt cykel och mikromobilitet är två utpekade satsningsområden.

Västtrafik följer också nära de satsningar som sker i infrastrukturen samt kring nya etableringar i regionen. Samordning görs med övriga berörda aktörer för att genomföra åtgärder som stöder ett ökat hållbart resande. Ett prioriterat område är dialog och samverkan med kommunerna för att fortsatt förbättra kollektivtrafikens framkomlighet och utrymme i stadsrummet.

## **2.1.2 Prioriterat mål/Mål: Vara föregångare - VGR:s eget arbete ska ligga i framkant**

Västtrafiks arbete inom elektrifiering är ett exempel på utvecklingsarbete där kollektivtrafiken i Västra Götaland ligger i framkant. Arbetet inom ElectriCity-samarbetet har här varit centralt. Den breda samverkan mellan industri, forskning och samhälle som ElectriCity-samarbetet är, har varit en nyckel till framgång. Genom att tillsammans utveckla, testa och demonstrera nya lösningar kan nästa steg nu tas i att elektrifiera i full skala. Ytterligare ett område som är under framväxt är satsningen på nya mobilitetslösningar som komplement till kollektivtrafik. Arbetet drivs mycket med fokus på samverkan med andra aktörer inom mobilitet.

### **2.1.2.1 Fokusområde: Öka takten i "Klimat 2030 Västra Götaland ställer om"**

Elektrifieringen av busstrafiken fortlöper. Stadstrafik är kravställd med elektrisk drift och i övrig trafik har kravet varit biogas eller flytande biodrivmedel. Möjligheten att elektrifiera regiontrafik har varit begränsad på grund av begränsad tillgång till fordon som uppfyller samtliga hållbarhetskrav på marknaden. I aktualiseringen av strategin framgår att även regiontrafiken i framtiden i första hand skall elektrifieras alternativt utföras på el eller biogas. En snabb elektrifiering av regiontrafiken bedöms bidra positivt till måluppfyllelse och förväntas ske i större skala från och med år 2026. Energimarknaden, oavsett energislag, är idag påverkad av omvärldsfaktorer och därmed osäker.

Omställningen mot elektrifierad fartygstrafik pågår. Ett av fartygen som idag trafikeras i Koster har byggts om och är i trafik från och med våren 2023.

Fartygstrafiken för Lysekil och Öckerö är kravställd med el och förväntas komma i drift under första halvan av 2024. Även elektrifiering av fartygstrafik på Tjörn är upphandlad och börjar trafikera under 2025. Upphandling av eldriven fartygstrafik i Älvtrafiken och Kostertrafiken pågår, avtal planeras att tecknas våren 2024 med trafikstart i december 2025. Västtrafiks älvskyttlar Älveli och Älvfrida ska konverteras till eldrift. Upphandling avseende arbetet med konverteringen pågår och fartygen väntas börja trafikera med eldrift under 2025. Fartygstrafiken för Göteborgs södra skärgård ska upphandlas under våren 2024 med trafikstart december 2027.

## **2.2 Trafikförsörjningsprogrammet**

Trafikförsörjningsprogrammet, som beslutas av regionfullmäktige, pekar ut den lång-siktiga strategiska inriktningen för kollektivtrafikens utveckling. Västtrafiks

affärsplan pekar ut fokusområden för att uppnå förflyttning mot de styrande mål som trafik-försörjningsprogrammet anger.

Uppdrag kollektivtrafiknämnden	Mål 2025	Utfall 2023 december	Riktning måluppfyllelse	Trafikförsörjningsprogram
Andelen hållbara resor(kollektivtrafik, cykel och gång) i Västra Götaland ska öka	40%	41%		Övergripande mål
Kollektivtrafikens motoriserade marknadsandel ska öka till minst 33 % (kollektivtrafikresor i förhållande till alla resor med motorfordon)	33%	32%		Övergripande mål
Andelen invånare med högst 60 minuters restid med kollektivtrafik till närmsta pendlingsnav och minst 10 resmöjligheter (i båda riktningar)* målet justerad pga. ändrad metod	79%	79,7%		Delmål 1
Antal resor i kollektivtrafiken ska öka till minst 350 miljoner (fördubblingsmålet)	350	323		Delmål 1
Andelen invånare som anser att det är enkelt att åka med Västtrafik ska öka till minst 65 %.	65%	62%		Delmål 2
Andelen invånare som känner trygghet att åka med Västtrafik ska öka.	70%	65%		Delmål 2
Antal prioriterade hållplatser och terminaler som är anpassade för personer med funktionsnedsättning ska öka.	800	637		Delmål 2
Utsläppen av CO2 per personkilometer i kollektivtrafiken ska minska med minst 85 % jämfört med år 2006	85%	63%*		Delmål 3

\*prognos, utfall klart efter rapporttillfälle, riktning måluppfyllelse är grönt om hänsyn till totala CO2-utsläppen.

### Andelen hållbara resor ska öka i hela Västra Götaland

Det övergripande målet om att andelen hållbara resor (kollektivtrafik, cykel och gång) ska öka, är satt till 40 % år 2025.

Västtrafik verkar på olika sätt med att driva på och underlätta för mer hållbara resval genom information och beteendepåverkande projekt som stimulerar till ökad cykling, samåkning och bättre nyttjande av befintlig trafik. Arbetet görs i nära samverkan med kommuner och företag.

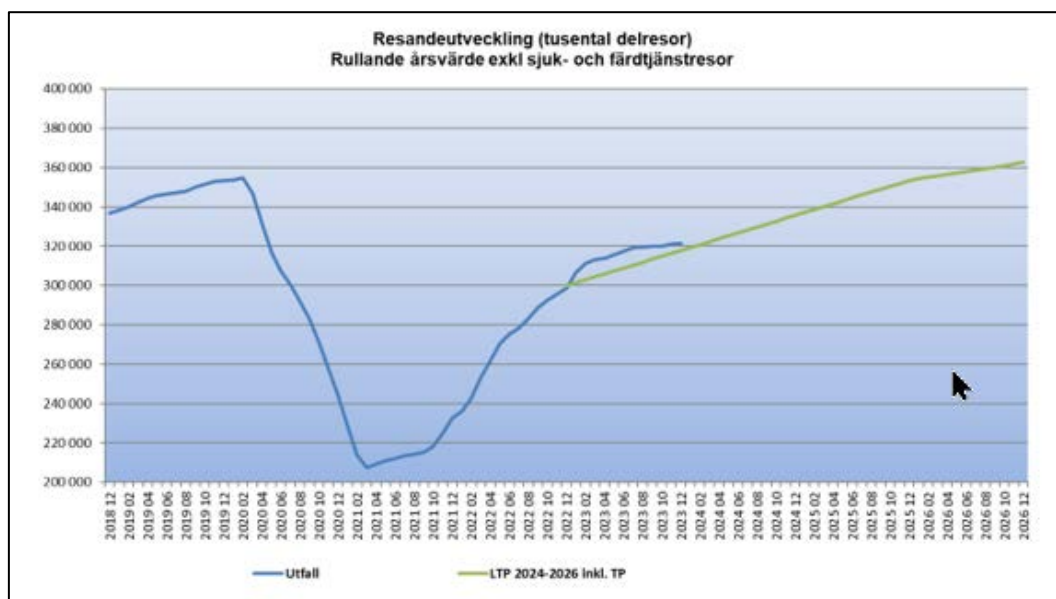
### Delmål 1 - God geografisk tillgänglighet

Genom att arbeta långsiktigt med prioriterade stråk, som har beslutats med bred förankring mellan kommunerna och Västra Götalandsregionen, skapas en robusthet som bidrar till en ökad pålitlighet och förtroende för kollektivtrafiken. Större orter inom regionen knyts samman och på så sätt blir det enklare att arbets- eller studiependla för de som inte bor och arbetar eller studerar på samma ort. För att underlätta pendlings-möjligheter för de som vill resa mellan landsbygd och stad är både pendelparkeringar och ett grundläggande utbud av kollektivtrafik på landsbygden av stor vikt.

### Antal resor i kollektivtrafiken ska öka till minst 350 miljoner

Under 2023 har det gjorts 321 miljoner resor med Västtrafik (exkl. sjuk- och färdtjänstresor) vilket är en ökning med 8% jämfört med samma period 2022.

I början av året låg resandet på ungefär 85% av 2019 års resor och i slutet av december nådde det upp till 92%. Ackumulerat ligger resandet på 91% av 2019 års nivå. Den positiva utvecklingen gäller för alla trafikslag, men tåg är det trafikslag där resandet ligger strax över 2019 års nivåer



## Delmål 2 - Enkel, trygg och inkluderande

Att hela resekedjan fungerar är viktigt för alla resenärer. För barn, äldre, personer med funktionsnedsättning och andra utsatta grupper kan detta vara avgörande för att de ska kunna och vilja resa med kollektivtrafiken. I Västtrafiks handlingsplan för kollektivtrafik på jämlika villkor beskrivs mål och åtgärder för att öka tillgängligheten och tryggheten i kollektivtrafiken för alla resenärsgupper.

Under 2023–2024 uppdateras Trafikförsörjningsprogrammet och Strategin för en kollektivtrafik på jämlika villkor. Västtrafik deltar i VGRs samordningsgrupp för Trafikförsörjningsprogrammet och olika arbetsgrupper. Samverkansforumet Aktiv involvering, där Västtrafik samverkar med funktionshinderorganisationer, är etablerat. Föreningsrepresentanterna deltar i ett antal projekt för att utveckla och förbättra Västtrafiks tjänster och produkter. Under 2023 genomfördes tre ordinarie möten samt två insiktsutbildningar, dels med Västtrafiks ledningsgrupp, dels med tjänstepersoner från Västtrafik som arbetar med störningshantering.

Arbete har pågått under 2023 för att ta fram riktlinjer för att ta sig ombord, färdas och ta sig av fordonet i kollektivtrafiken. Riktlinjerna fokuserar på barn, äldre och personer med funktionsnedsättning och ska tydliggöra resenärers rättigheter när det gäller bemötande, funktion på fordon etcetera. Arbetet med att tillgänglighetsanpassa de prioriterade hållplatserna fortsätter under 2023 i samverkan mellan Västtrafik och VGR (Fastighet, stöd och service). Arbetet med att ta fram nya tillgänglighetsriktlinjer för hållplatser startade under 2023 och kommer pågå under 2024.

Västtrafiks verktyg för sociala analyser tillämpas i alla förstudier som genomförs under 2023. En utvärdering av arbetet med sociala konsekvensanalyser har påbörjats under vintern och kommer slutredovisas under våren 2024. Dialoger med barn och unga har genomförts bland annat inom arbetet med att ta fram riktlinjerna och inom förstudiearbetet inför trafikupphandlingar.

Västtrafik har under 2023 fortsatt arbeta med ändrad inriktning för trygghetsarbetet. Det innebär att ytterligare ett perspektiv definierats inom ramen för trygghet genom en brotts-förebyggande inriktning. Att arbeta brottsförebyggande i kollektivtrafiken innebär fokus på samverkan med aktörer som har uppdrag och mandat att hantera både situationella och sociala utmaningar. 2023 trädde lagen om kommunernas ansvar för det brottsföre-

byggande arbetet i kraft. Avdelning Kvalitet och säkerhet har under hela året arbetat vidare på Västtrafiks bidrag till kommunernas brottsförebyggande arbete. Det omfattar sju punkter varav tre av dessa kommer implementeras i verksamheten under Q1 2024:

- *Trygghetsåkning*, vilket innebär att Västtrafik erbjuder kommunernas och nattvandrarorganisationernas trygghetsresurser möjligheten att resa gratis i kollektivtrafiken i syfte att verka trygghetsskapande och brottsförebyggande.
- *Lokaler i samverkan*, vilket innebär att Västtrafik vill, om möjligt, erbjuda kommunerna lokaler i Västtrafiks resecentrum för platssamverkan där de parter som samverkar i det brottsförebyggande arbetet ska kunna genomföra exempelvis utsättningsmöten fältassistenter och andra trygghetsskapande resurser. På så sätt visas besökarna på att samhället är närvarande och att det finns en formell kontroll. Två pilotprojekt startar under 2024.
- *Fordon i samverkan*, vilket innebär att Västtrafik ska tillse att polismyndigheten, räddningstjänsten och polishögskolan ges möjlighet att öva insatser ombord på kollektivtrafikfordon. Dessutom ska Västtrafik, genom trafikföretagen, se till att fordon finns tillgängliga för särskilda satsningar inom social hållbarhet tillsammans med kommunerna i regionen. En sådan särskild satsning kan vara en fritidsbuss vars syfte är att skapa mobila arenor för barn och unga.

Genom att standardisera trygghetsarbetet kommer Västtrafik på så vis kunna bidra till det brottsförebyggande arbetet i flera kommuner i regionen på effektivt och hållbart sätt. Fortsatt arbete med utveckling och implementering av bidraget i sin helhet kommer fortsätta under 2024. Under 2023 har även ett utvecklingsarbete genomförts för forumet Säkerhetsrådet. Säkerhetsrådet är ett forum i partnersamverkan för att gemensamt arbeta med och omhänderta frågor rörande trygghet, säkerhet och beredskap. En årsplanering för 2024 har tagits fram och kommer genomföras löpande under året.

Västtrafik bedriver samhällsviktig verksamhet med uppgift inom totalförsvaret. Med utgångspunkt från uppdragen från Regionstyrelsen (RS 2018–00129) har Västtrafik fortsatt arbetet med att bygga den resiliens och robusthet som kommer att krävas under höjd beredskap.

Detta omfattar, men begränsas inte till:

- Planera och genomföra kompetenshöjning gällande totalförsvaret.
- Påbörja analys för avtal med entreprenörer vid höjd beredskap och krig.
- Behovsanalys och förslag till lösningar av drivmedelsförsörjning under höjd beredskap.
- Påbörja planering för att leda och genomföra materiel- och sjuktransporter för totalförsvarets behov med befintliga och tillförda fordon.
- Västtrafik ska planera krigsorganisation och krigsplacering av befattningar i egen organisation.
- Kartläggning av prioriterad kollektivtrafik
- Samverkan med Försvarsmakten avseende transportstöd
- Dynamisk transportresurs vid storskalig utrymning.



### **Delmål 3 - Låg miljöpåverkan**

Åtgärder för att minska koldioxidutsläppen genomförs som planerat enligt Västtrafiks miljö- och klimatplan, med målsättning att sänka koldioxidutsläppen per personkilometer med 90 procent mellan 2006 och 2035. Senast 2030 ska enbart drivmedel från förnybara källor användas inom kollektivtrafiken och all stads- och tätortstrafik i regionen ska elektrifieras. Miljö- och klimatplanen kommer under aktualiseras i enlighet med den aktualiserade miljö och klimatstrategin och beräknas vara klar under våren 2024.

Elektrifieringen är även en förutsättning för att nå målet om minskad energianvändning, minskat buller och minskade utsläpp av kväveoxider och partiklar.

## **2.3 Regiongemensamt**

### **2.3.1 Miljö**

Den i särklass viktigaste åtgärden för Västtrafik, för att kunna erbjuda en hållbar resa och nå miljömålen, är att ställa omfattande miljökrav vid upphandling av fordon och trafik. Västtrafik har arbetat länge med att ställa långtgående miljökrav i upphandlingar där krav på ett aktivt miljöarbete hos leverantörer ingår. Utöver detta ställer Västtrafik miljökrav i trafikavtalen där krav på miljöledningssystem och verksamhetsrutiner som skall minimera miljöpåverkan ingår. För att kunna följa utvecklingen är det en förutsättning att följa upp ställda miljökrav samtidigt som leveransen säkerställs. Västtrafik genomför årligen revisioner av trafikavtalen och följde den revisionsplan för miljörevisioner och revisioner av social hållbarhet som gällde för 2023.

Det övergripande miljömålet för Västtrafik är en minskning av koldioxidutsläppen med 90% till 2035. Pandemin har lett till en kraftig minskning av antalet resenärer. Att nå målet att minska koldioxidutsläppen med 85% till år 2025 bedöms som en utmaning, då nyckeltalet minskning av koldioxidutsläpp per personkilometer påverkas kraftigt av att resandet minskat i och med pandemin och återhämtningen av resandet tar tid. Samtidigt fortlöper åtgärderna för att nå målen.

Under 2023 etablerades trafik med 171 nya elbussar och Västtrafiks under 2023 fanns 474 stycken elbussar i trafik. Västtrafik har under året arbetat med att förbereda inför en framtida certifiering av Västtrafiks miljö- och hållbarhetsledningssystem i enlighet med målsättningen i Västra Götalandsregionens Miljömål 2030.

### **2.3.2 Social hållbarhet**

Arbetet med att implementera åtgärder i handlingsplanen för "Kollektivtrafik på jämlika villkor" fortsatte under 2023. Tillgänglighetspassningen av hållplatser har pågått, parallellt med arbetet med att ta fram nya riktlinjer för tillgängliga hållplatser. Tillgänglighetsanpassningen av fordonen utvecklas i samband med varje ny upphandling och arbetet med att anpassa webbsida och andra digitala verktyg pågår kontinuerligt. Västtrafiks verktyg för att systematisera arbetet med att inkludera sociala konsekvenser i trafikplaner, förstudier, trafikupphandlingar, upphandlingsdokument, avtal och affärs-utvecklingsplaner används och utvecklas fortlöpande. Samverkansforumet Aktiv involvering, där Västtrafik samverkar med funktionshinderorganisationer, är etablerat. Tre möten och två insiktsutbildningar har genomförts under 2023 och förenings-representanterna deltar i ett antal projekt för att utveckla och förbättra Västtrafiks tjänster och produkter.

Omställningen till elektrifierad trafik kan innebära negativ påverkan på miljö och mänskliga rättigheter i leverantörsleden vid tillverkning av till exempel fordon och batterier. Globala leverantörskedjor omfattar ofta länder där brott mot mänskliga rättigheter, dåliga arbetsvillkor och korrupcion förekommer. I sådana länder är även lagstiftning för att skydda miljö och naturvärden svaga. Västtrafik arbetar för att säkerställa hållbara leverantörsled genom kravställning och uppföljning. En granskning av produktion av batterier och elbussar i Kina har färdigställts under året och presenterats för branschen hösten 2023. Tillsammans med Trafikförvaltningen Stockholm, Skånetrafiken och Luleå lokaltrafik har arbetet pågått med att hantera risk för brott mot mänskliga rättigheter i leverantörsleden genom att finjustera kravställning inom kommande trafikavtal.

### 2.3.3 Inköp

Västtrafik upphandlar och ingår avtal avseende kollektivtrafiktjänster med allmän trafikplikt samt till verksamheten tillhörande fordon, underhåll, tjänster och system. Policy, spelregler och rutiner för upphandlingar och andra inköp är framtagna och utformade i linje med Västra Götalandsregionens övergripande inköpsmål och policy. För upphandlingar som inte utgör kärnverksamhet och där Västra Götalandsregionen genomför upphandlingar som möter Västtrafiks behov söks samarbete genom den etablerade samverkan som finns med Västra Götalandsregionens inköps- och upphandlingsorganisation.

Alla upphandling samordnas och beslutas i en samlad upphandlingsplan för de kommande två åren. Planen beslutas av Västtrafiks styrelse och samordnas av upphandlingsavdelningen. Avdelningen stöttar i samtliga upphandlingar och ansvarar också för löpande uppföljningen av spelregeln för inköp och upphandlingar.

### 2.3.4 Säkerhet och beredskap

Det säkerhetspolitiska läget i vårt geografiska närområde har under flera år kraftigt försämrats och Rysslands anfallskrig mot Ukraina har belyst detta ytterligare. Det senast året har säkerhetsläget ytterligare försämrats i Östersjöregionen. Västtrafik följer läget och har nära samverkan med olika samhällsaktörer för att ta del av tidig information i händelse av eskalering.

Sedan 2015 har Sverige återupptagit totalförsvarsplaneringen i syfte att möta dessa nya och ökande hot som riktas mot vårt samhälle. Arbetet med civil beredskap (krisberedskap och civilt försvar) är något som prioriteras allt högre i syfte att skapa den nödvändiga robusthet och resiliens som vi behöver uppnå i egenskap av samhällsviktig verksamhet med ansvar för transporter som stöd till totalförsvaret.

Säkerhetsskyddet som har till uppgift att skapa ett adekvat skydd för det som är av vikt för Sveriges säkerhet, har under året utvidgas i ljuset av att Västtrafik nu utgör en egen verksamhetsutövare och är således en egen säkerhetsskyddsorganisation.

Digitaliseringen medför nya möjligheter, men öppnar även upp sårbarheter som kan utnyttjas för att störa vår verksamhet om dessa inte hanteras.

Informationssäkerhet utgör en viktig komponent i att skydda vår digitala infrastruktur, immateriella tillgångar och vår information. Under året har arbete bedrivits för att stärka vår förmåga att upptäcka och hantera digitala hot och sårbarheter.

Vi arbetar mot målet för ökad trygghet i enlighet med Västra Götalandsregionens strategi för kollektivtrafik på jämlika villkor. För att nå målet krävs samverkan med kommunerna i regionen då kollektivtrafiken upplevs lokalt. Kommunerna har under 2023 tilldelats samordningsansvaret för det brottsförebyggande

arbetet i Sverige. Som samhällsaktör bidrar vi till kommunernas brottsförebyggande arbete med fokus på social hållbarhet. Avdelningen arbetar med långsiktiga och hållbara strategier tillsammans med kommunerna för ökad trygghet som möjliggör för medborgare att ta sig fram med kollektivtrafiken. Trygghet i det offentliga rummet bidrar till ökad benägenhet att nyttja kollektivtrafiken och på så vis öka det hållbara resandet. Under 2023 har arbets sätt och samarbeten utvecklats och förändrats för att möta dessa nya behov och strukturer.

### **2.3.5 Intern kontroll**

Västtrafik fortsätter arbetet med internkontroll i enlighet med det årshjul bolaget använt under ett antal år. Arbetet innefattar bland annat upprättande av riskanalys, internkontrollplan kommande år samt uppföljning internkontrollplan föregående år.

### **2.3.6 Uppföljning av verksamhet som lämnat över till privata utförare**

Det finns en bätlinje mellan Marstrand och Marstrandsön där Infrastruktur- och kollektivtrafiknämnden överlämnat ansvaret till Kungälvkommun. Uppföljning sker årligen utifrån uppsatta mål och avtalskrav, och åtgärdsplaner tas fram i de fall det finns brister.

## **3 Medarbetare**

### **3.1 Mål från regionfullmäktiges budget**

#### **3.1.1 Prioriterat mål/Mål: Skapa attraktiva arbetsplatser och förbättra möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling**

Västra Götalandsregionen liksom Västtrafik arbetar långsiktigt och målmedvetet med arbetsgivarvarumärket, framför allt med fokus på kompetensförsörjningens fem delar; att attrahera, rekrytera, utveckla, behålla och avveckla kompetens. För att bli framgångsrika i Västtrafiks uppdrag krävs att företaget är en attraktiv arbetsgivare, har attraktiva arbetsplatser och kommunicerar på ett bra sätt, internt och externt. Västtrafik ser en stark koppling mellan att arbeta strukturerat med inkludering, innovation och hållbarhet för att vara en attraktiv arbetsgivare. Varumärkesarbetet tar avstamp i en personlighet som är inkluderande, trygg och visionär. Aktiviteter som äger rum under året är bland annat ett kulturarbete utifrån resultatet från förra årets arbetsmiljöenkät, vidareutvecklingen av onboarding för chefer, digitalisering av arbetsplatsen samt fortsatta steg mot en hållbar arbetsplats. Arbetet med kompetensplaneringen, och då framför allt den strategiska planeringen, har senaste åren fokuserat på förflyttningen mot en profil för ledarskapet och medarbetarskapet. Arbetet syftar till att alla medarbetare ska ha förståelse för "Det börjar med mig". Vad avser andelen anställda som har en plan för kompetensutveckling har Västtrafik sedan flera år tillbaka ett uttalat krav kring detta i samband med medarbetar-uppföljning, något som utgår ifrån en digital plattform. Sedan flera år arbetar Västtrafik aktivt med att identifiera kärnkompetenser, dvs vilka kompetenser måste vara anställda och vilka kompetenser som tillfälligt kan förstärkas genom att använda konsult-

förmedlingstjänst. Västtrafiks mål och uppdrag innebär att behovet av att kompetensväxla löpande ses över, så även att jobba med Talangprogram.

### **3.1.1.1 Fokusområde: Låta lönesättningen präglas av större flexibilitet, där hänsyn tas till marknadssituationen och kompetensbehov samtidigt som budget ska hållas**

Lönen är en viktig drivkraft för goda arbetsinsatser, resultat och individuell utveckling. En fungerande lönebildning förutsätter en bra, lokal löneprocess. Västtrafik arbetar strukturerat och strategiskt med lönebildning som har sin grund i BAS-systemet, centrala avtal samt hänsyn tagen till marknadspåverkan. Lönesättningen på Västtrafik är individuell, differentierad och fri från diskriminering. Den individuella lönesättningen bygger på att cheferna visar att ansvar och svårighetsgrad i arbetet, liksom individens resultat och skicklighet, ligger till grund för lönesättningen. Den individuella lönesättningen är ett viktigt instrument för att uppmuntra och visa uppmuntran för goda prestationer. Lönen utgör dock endast ett av flera medel för att stimulera till goda arbetsinsatser. Intressanta arbetsuppgifter, kompetensutveckling och utvecklingsmöjligheter i arbetet, flexibla arbetstider, god arbetsmiljö och arbetsledning samt ansvar och självständighet i arbetet är exempel på andra faktorer som medarbetarna värderar högt och som Västtrafik kontinuerligt eftersträvar att utveckla. Västtrafiks lönekriterier samt medarbetaruppföljningsmaterial utgår ifrån vår medarbetarprofil och ledarprofil.

### **3.1.2 Prioriterat mål/Mål: Säkra behovet av återhämtning och avlastning samtidigt som köer betas av**

Västtrafik fortsätter uppföljningen av medarbetarnas fysiska och psykosociala hälsa via OSA-dialoger (Organisatorisk och Sociala Arbetsmiljöronder). Dessa dialoger kompletteras löpande med pulsmätningar. Sedan förra året har vi även påbörjat ett kulturarbete för att tillsammans skapa förståelse kring resultatet från förra årets arbetsmiljöenkät. Detta arbete är pågående och genomförs genom medarbetardialoger. Friskvårdsaktiviteter med fokus på hälsa, välmående och "vi tillsammans" genomförs årligen. För att regelbundet följa upp medarbetares hälsa och välmående har Västtrafik fokus på helheten tillsammans med ett större fokus på de individuella behoven. Västtrafiks medarbetarsamtal rymmer välmående, erfarenhetsutbyte, nyfikenhet på varandras tankar, kunskap och positiva återkoppling. Detta är grunden för en bra arbetsmiljö och bidrar till en hållbar förflyttning. Helhet och kontinuitet är viktigt och därför ser Västtrafik nu till att medarbetarsamtalen hänger ihop. Västtrafik har två typer av samtal; en del med fokus på välmående, den fysiska och psykosociala arbetsmiljön och den andra delen har fokus på prestation, resultat och utveckling.

## **3.2 Arbete mot kränkande särbehandling, trakasserier och sexuella trakasserier**

Västtrafik har nolltolerans mot kränkningar och trakasserier, vilket också tydliggörs i våra spelregler. Vi har sedan 2018 haft detta som olika teman i våra årliga OSA-dialoger (organisatoriska och sociala arbetsmiljöronder). Vår kultur är en möjliggörare, men det är också här några av våra utmaningar finns. Under pandemin genomfördes regelbundna pulsmätningar och i början av året genomfördes en mer omfattande arbetsmiljöenkät. Med avstamp i resultatet från arbetsmiljöenkäten utforskar vi vår kultur - våra möjligheter och utmaningar – genom medarbetardialoger. Efter avslutade medarbetardialoger under 2023 har

vi en tydligare bild av våra styrkor, skav och vad vi behöver agera på för att göra en kulturell förflyttning och detta kommer att omhändertas i 2024 års OSA-dialoger.

### 3.3 Personalvolym och personalstruktur

Västtrafik har 475 årsarbetare 2023 (491 per 31 december), jämfört med 451 årsarbetare föregående år (465 per 31 december föregående år).

Vi har sedan ett par år tillbaka en plan för konsultväxling inom IT-enheten, dels i syfte att hämta hem kärnkompetenser, dels i syfte att göra en ekonomisk hemtagning, vilket är en bidragande faktor till ökningen av antalet årsarbetare. Annan förklaring är växande verksamhet till följd av prioriterade utvecklingsområden men även uppstartat talangprogram där samtliga 6 talanger valt att stanna kvar efter genomfört utbildningsprogram. Nytt talangprogram planeras för 2024.

En konsultförmedlingstjänst finns upphandlad och alla konsultbeställningar sker via den.

### 3.4 Arbetsmiljö

En god arbetsmiljö är något som vi självklart strävar mot av omtanke om alla kollegor. Alla har rätt att må bra på jobbet. En god arbetsmiljö vinner alla dessutom på. När vi mår bra på jobbet presterar vi bra, sjukskrivningarna blir färre och vi blir en mer attraktiv arbetsplats. OSA står för vår organisatoriska och sociala arbetsmiljö enligt arbetsmiljölagens beskrivning. Det handlar helt enkelt om hur arbetet är organiserat och hur vi har det tillsammans på jobbet.

Att alla arbetsgivare ska arbeta systematiskt och förebyggande samt säkerställa en god arbetsmiljö står i lagen. Hos oss gör vi det på många olika sätt, till exempel genom våra medarbetarsamtal och uppföljningar, men även genom skyddsronder och olika former av utbildningar. Vi genomför årligen så kallade OSA-samtal. Då sätter vi extra fokus på viktiga ämnen med koppling till vår arbetsmiljö. Medarbetarsamtalen är en kontinuerlig dialog mellan medarbetare och chef. Vi har olika typer av samtal, där våra OSA-samtal har fokus på välmående, den fysiska och psykosociala arbetsmiljön.

Det som kommer fram i OSA-samtalen blir ett underlag i vårt kontinuerliga arbetsmiljöarbete. Vi vill fånga upp om det finns viktiga trender som vi behöver arbeta vidare med, både det som vi vill hålla fast vid och vidareutveckla, och det vi behöver bli bättre på. Vi vill skapa en konstruktiv dialog där vi väver in det preventiva arbetet med arbetsmiljö och lika rättigheter och möjligheter i en strukturerad samtalsform.

Det viktigaste med samtalen är att vi pratar om hur vi har det på jobbet tillsammans, att alla känner till våra spelregler och att alla ska veta hur de ska agera om något inte står rätt till. Det skapar trygghet och gör vår gemensamma värdegrund tydlig. Under 2020/2021 hade OSA-samtalen fokus på "Hållbara tillsammans" samt "Lika rättigheter och möjligheter på jobbet" och under 2021/2022 "Du bidrar till helheten" samt "Du skapar förutsättningar" (sistnämnda en modul för chefer och ledare) och i år har temat varit "Vi gör det tillsammans".

Som arbetsgivare har vi alltid ett nära samarbete med skyddsombuden och vi gör gemensamt löpande uppföljningar av arbetsmiljöarbetet. När det gäller åtgärder kopplat till uppföljning av arbetsmiljöarbetet kan nämnas att vi under 2023 gått igenom fördelningen av arbetsmiljöuppgifter. Vi har säkerställt att samtliga chefer nu har genomgått relevant arbetsmiljöutbildning.

Under året har vi tillsammans med skyddsombuden dessutom ökat den gemensamma kunskapsnivån gällande riskbedömningar inför förändringar. Vi genomförande av förändring genomför vi nu alltid en riskbedömning samt påbörjar gemensamma dialogen skyndsamt.

### 3.5 Företagshälsovård

Målsättningen med Västtrafiks arbetsmiljöarbete är att skapa en hållbar och utvecklande arbetsmiljö för alla medarbetare utifrån organisatoriska, sociala, digitala och fysiska aspekter. Arbetsmiljöarbetet ska vara systematiskt och stor vikt läggs vid förebyggande arbetsmiljöarbete vilket sker i nära samarbete mellan chefer, HR, medarbetare, skyddsombud och företagshälsovård. Genom ett aktivt och förebyggande arbetsmiljöarbete som tar hänsyn till människors olika förutsättningar, förebygger vi också risken för ohälsa och behov av rehabilitering. Som ett stöd för arbetsmiljöarbetet så arbetar vi med Hälsan & Arbetslivet för att kunna anlita sakkunnig hjälp. Vi har löpande uppföljningsmöten med Hälsan & Arbetslivet för att gemensamt undersöka och bedöma organisatoriska, sociala och fysiska hälsorisker och även för att resonera kring åtgärder och medverka vid aktiviteter och insatser. Tjänster som köpts in 2023 har bland annat varit stöd av organisationskonsulter samt arbetsmiljöinsatser.

## 4 Ekonomi

Västtrafik redovisar ett resultat före driftsbidrag för 2023 motsvarande -5 975 mnkr. Det innebär ett utfall i linje med budget. Verksamhetsmässigt resultat före avsättning till obeskattade reserver uppgick för helåret till ca +256 mnkr.

### 4.1 Resultat

Resultaträkning (Belopp i mnkr)	Ack utfall Dec, 2023			
	Ack Dec	Budget ack Dec	Utfall - Budget	Avvik % B23
Biljettintäkter	3 657	3 554	103	2,9%
Övriga rörelseintäkter	1 724	1 632	93	5,7%
Kostnader	-11 101	-11 161	60	0,5%
<b>Resultat före finansnetto</b>	<b>-5 720</b>	<b>-5 975</b>	<b>256</b>	<b>4,3%</b>
Finansiellt netto	0	1	0	
Obeskattade reserver	-256	0	-256	
<b>Resultat före driftsbidrag</b>	<b>-5 975</b>	<b>-5 975</b>	<b>0</b>	
Driftsbidrag	5 975	5 975	0	
<b>Resultat efter Driftsbidrag</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	

#### Utfall helår 2023 jämfört budget

För Västtrafik slutade 2023 i linje med budget. Verksamhetsmässigt redovisar Västtrafik ett ackumulerat utfall före avsättning till obeskattade reserver för 2023 som avviker positivt mot budget med ca +256 mnkr. Västtrafiks biljettintäkter fortsätter utvecklas bra och avviker positivt mot budget (+103 mnkr).

Kostnadsmassan avviker även den positivt med + 60 mnkr. Trafikkostnaderna är i stort sett i linje med budget trots de konjunktur-påverkande effekter som finns. Övriga intäkter samt övriga kostnadslag avviker positivt och mildrar den negativa indexeffekten under perioden.

Avvikelserna i tabellen nedan avser nettoeffekter. Det medför att posterna ibland avser både intäkter, kostnads-minskningar och kostnadsökningar.

Sammanfattning avvikelser ack dec -23 jmfir ack dec budget 2023	
(Belopp i mnkr)	
Intäkter	103
Stadsbidrag	13
Viten	67
Index	-126
Förändrat resande, förändringar i trafik etc	22
Spårvagn	-27
Tåg	15
Utveckling	17
Biljettkontroll	67
Försäljningsomkostnader	19
Avskrivningar	25
Obeskattade reserver	-256
Övrigt	62
Summa avvikelser	0

Biljettintäkterna fortsätter öka och avviker positivt mot budget (+103 mnkr).

Stadsbidrag avser ytterligare stöd för elbussar som godkänts under året (+13 mnkr).

Västtrafik erhåller viten från trafikföretagen när olika störningar i leveransen inträffar (+67 mnkr).

Den allmänna kostnadsutvecklingen (index) avvek negativt under perioden. Nivån på bränsleindex är hög men har planat ut. Det är numera AKI- och KPI-indexen samt räntedelen i indexen som påverkar negativt (-126 mnkr).

Förändrat resande och förändrad trafik avser avvikelser som resandeincitament, förstärkningstrafik, ersättningstrafik, förändrad trafik och liknande (+22).

Spårvagnskostnaderna avviker negativt. Driften samt minskade leasingkostnader på grund av senarelagd leverans av de nya spårvagnarna påverkar positivt, medan underhåll av banan påverkar negativt (-27 mnkr).

Tågstämningar avviker positivt vilket främst beror på förskjutningar i underhållsplanerna (+15 mnkr).

Utveckling utifrån gemensam prioritering avviker positivt på grund av förskjutningar i tid (+17 mnkr).

Biljettkontrollen är i etableringsfasen av nytt avtal. Den positiva avvikelser består delvis av förändrat pris men även utifrån en förväntad successiv utökning av verksamheten i och med avtalsskiftet (+67 mnkr).

Försäljningsomkostnaderna minskar beroende på lägre transaktionskostnader i och med nytt avtal (+19 mnkr).

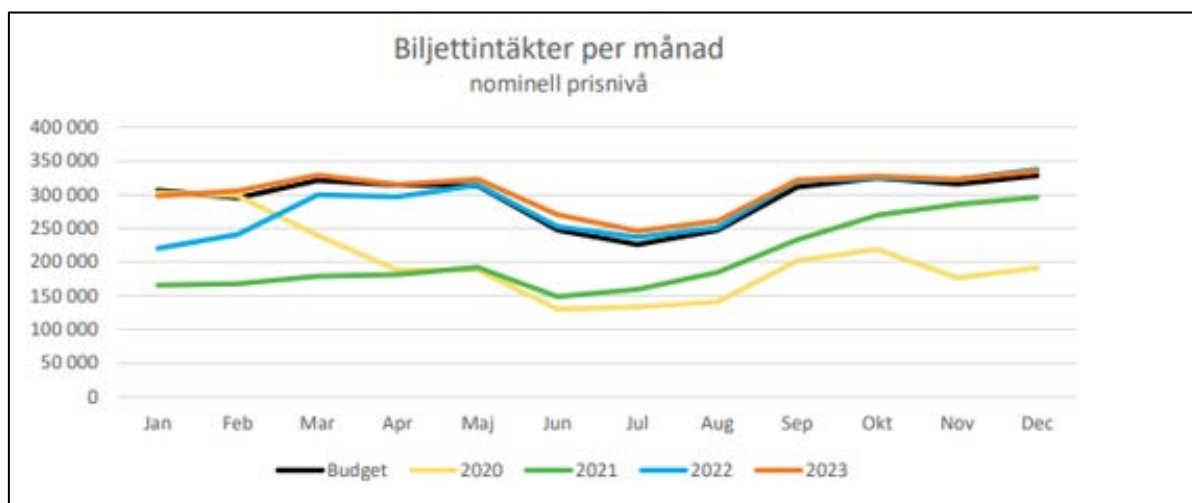
Avskrivningar avviker positivt vilket beror på försenade leveranser (+25 mnkr).

Obeskattade reserver är en avsättning till överavskrivningar (-256 mnkr) och övrigt (+62 mnkr) är ett stort antal olika mindre poster.

### 4.1.1 Verksamhetens intäkter

Biljettintäkterna för perioden jan – dec avviker positivt mot budget med + 103 mnkr vilket är i linje med den trend som funnits tidigare i årets prognoser. Intäkterna från de publika biljetterna avviker i utfallet positivt med ca +150 mnkr, medan skolkort och tillköp avviker negativt med -48 mnkr. I jämförelse med budget är det periodbiljetterna (inklusive sommar- och dygnsbiljetter) som står för den positiva avvikelsern medan enkelbiljetter och kontoladdning avviker negativt.

Andelen försäljning av periodbiljetter fortsätter att öka, vilket är positivt då det är en signal på mer långsiktiga vanor att resa regelbundet, men påverkar till viss del ekonomin negativt. Effekten var förväntad och medtagen i budget. Arbetet med intäktssäkring fortsätter bidra till ökade intäkter. Det kommer krävas uthållighet och långsiktigt arbete för att kunna förändra den norm som finns.



I jämförelse med föregående år har intäkterna för perioden ökat med 238 mnkr (+7%). Enkelbiljetter och kontoladdning avviker totalt sett fortsatt positivt i jämförelse med föregående år. Periodbiljetter visar på en fortsatt stadig ökning och överstiger nu föregående år med +14%. Intäkterna är nominellt över nivån 2019 (dvs utan hänsyn tagen till prisjustering).

### 4.1.2 Verksamhetens kostnader

Största negativa kostnadsavvikelse återfinns inom trafik kostnaderna och avser den negativa utveckling av trafikavtalens index där AKI, KPI, olika bränsleindex samt framför allt räntan påverkar negativt. I utfallet påverkar det negativt med -126 mnkr, som även inkluderar konsekvenser av slopad skattebefrielse på biogas. Effekten mildras av positiva avvikelser på övriga kostnadsslag.

## 4.2 Investeringar

Ramar som tilldelas för investeringar motsvarar utbetalningar. Västtrafiks verksamhetsstyrda investeringar har för 2023 en ram som uppgick till 230 mnkr. Ram för ägarstyrda investeringar uppgick till 619,1 mnkr. Det finns även investeringar kopplat till spårvagn som hanteras utanför plan. Utvecklingen för fastighetsinvesteringar redovisas av Västfastigheter. Investeringar inom Västtrafiks verksamhetsstyrda ramar understeg sammantaget budget med cirka 76 mnkr där den absolut största delen är kopplat periodisering av investering mellan år. Det innebär att beslutade investeringar som planerats för 2023



kommer belasta 2024. Det finns också ett inslag av fortsatt allmän återhållsamhet och ökade krav på prioritering.

Inom verksamhetsstyrda fordonsinvesteringar finns en större avvikelse i utfallet för 2023 gällande underhållsinvesteringar där det gjorts en större förskjutning av dessa framåt i tiden. Totalt sett visas för verksamhetsstyrda fordonsinvesteringar en positiv avvikelse med 57,5 mnkr mot budget. Verksamhetsstyrda utrustningsinvesteringar har heller inte skett i budgeterad omfattning även om avvikelsen är mindre. Utfallet för 2023 understiger budget med cirka 18,5 mnkr. Även vad gäller verksamhetsstyrd utrustningsinvestering beror detta i stor utsträckning på förskjutning av planerade investeringar till 2024.

Utbetalningar för ägarstyrda fordonsinvesteringar är 315 mnkr lägre än budgeterat. Avvikelsen beror uteslutande på en justerad leveransplan för tågfordonsprojekt. Förseningen är kopplad till pandemi, svårigheterna med råvarutillgång och annan omvärldspåverkan. Förhandling pågår med tillverkaren för att enas om en uppdaterad leveransplan, och därmed nya förutsättningar för betalplanen.

Nedanstående avser investeringar som redovisas i Västtrafiks anläggningsregister.

Investeringar, tkr	Utfall 2023	Budget 2023	Utfall 2022
Immateriella tillgångar, <u>verks.styrt</u>	31 463	24 600	33 255
Maskiner, inventarier och utrustning*	143 374	112 600	97 795
Fordon, ägarstyrt	37 019	352 000	54 752
Fordon, verksamhetsstyrt	22 558	80 000	21 476
Fordon, utanför investeringsplan			24 567

\*inkluderar investering i ägarstyrd följdutrustning kopplat till Spårvagnsdepå Ringön med 58 mnkr som budgeterats utanför plan i styrelsen för regionens tåg och spårvagnar, fordonsförvaltningen.

### 4.3 Eget kapital och obeskattade reserver

Västtrafik hade vid ingången av 2023 obeskattade reserver motsvarande 741 mnkr. I bokslut 2023 har ytterligare avsättning om 256 mnkr gjorts vilket ger en utgående balans motsvarande 997 mnkr. (Samtliga obeskattade reserver avser överavskrivningar.)

//